

Warszawa, 27 lutego 2022 r.

Jak rozmawiać z dziećmi o wojnie w Ukrainie – rekomendacje dla pedagogów

Wojna w Ukrainie wstrząsnęła Polską i całym światem. **Wszystkie dzieci i młodzież doświadczają ogromnego lęku, strachu o zdrowie i życie swoje oraz najbliższych (rodziców, rodzeństwa, dziadków).** Od kilku ostatnich dni towarzyszą im niewyobrażalnie trudne doświadczenia, nieznane im dotąd odczucia i emocje, z którymi, bez pomocy osób dorosłych, nie są i nie będą w stanie przetrwać okresu wojny, nie tracąc zdrowia fizycznego i psychicznego oraz poczucia bezpieczeństwa.

Informacje o zagrożeniu, udostępniane wszystkimi kanałami informacyjnymi, docierają zarówno do polskich dzieci i uczniów, jak również dzieci i rodzin z Ukrainy – mieszkających już w naszym kraju. **W polskich szkołach uczy się obecnie ponad 60 tys. ukraińskich dzieci.**

Ogromnym wyzwaniem jest także zapewnienie realnej, solidarnej pomocy wszystkim, którzy przybywają z Ukrainy w ostatnich dniach i dotrą do Polski w najbliższym czasie – ONI szczególnie potrzebują wsparcia i pomocy nauczycieli, wychowawców, psychologów, pedagogów - w szkole, placówce, poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Kadra pedagogiczna szkół i placówek powinna być przygotowana i gotowa zarówno od strony organizacyjnej, jak i mentalnej do przejęcia nowych zadań i obowiązków wobec dzieci i uczniów w obliczu trwającej w Ukrainie wojny. Ponadto zapewnione zostanie dostosowanie warunków pracy na lekcji, podczas zajęć terapeutycznych i innych dodatkowych oraz stylu prowadzenia rozmów z dziećmi i młodzieżą, szczególnie na temat toczącej się wojny.

W szkole niezbędna jest rozmowa o emocjach uczniów, a także rzetelna informacja o aktualnej sytuacji związanej z wojną w Ukrainie **dostosowana do wieku i możliwości percepcyjnych dziecka/ucznia.**

Wytyczne dla pedagogów

- 1. Na co nauczyciele i wychowawcy powinni zwrócić uwagę prowadząc rozmowy z dziećmi i uczniami?**
 - nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju, dać uczniom przestrzeń do mówienia o swoich uczuciach i emocjach;
 - wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, obciążenia, strachu;

- bacznie obserwować dziecko/ucznia pod kątem zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację (informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu);
- wskazać, że należy korzystać ze sprawdzonych źródeł informacji, bowiem nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (*fake newsy* – jak identyfikować propagandę, bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni – na co zwracać uwagę);
- omówić/przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwsza pomoc – jak reagować w najczęstszych sytuacjach;
- informować – jakiego wsparcia dzieciom/uczniom i ich rodzinom może udzielić przedszkole/szkoła;
- poinformować - do jakich osób, instytucji, urzędów w Polsce mogą się zwrócić o pomoc dzieci/uczniowie uchodźcy.

2. Podczas rozmów z dziećmi/uczniami z Ukrainy:

- należy uwzględnić ich potrzebę okazywania innych emocji i uszanować ich decyzję o potrzebie rozmowy na temat toczącej się wojny;
- rozmowy z uczniami ukraińskimi powinny wzmacniać ich poczucie bezpieczeństwa;
- informować dzieci/uczniów, że z całego świata na Ukrainę kierowane jest wsparcie, w tym humanitarne, którego celem jest zakończenie działań wojennych;
- Polska jest bezpiecznym krajem, przyjmuje uchodźców z terenu Ukrainy i obejmuje ich pomocą;
- należy ustalić czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- nie wzbudzać u uczniów niepotrzebnego lęku i niepokoju, dać uczniom przestrzeń do mówienia o swoich uczuciach i emocjach;
- wskazać sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji, obciążenia, strachu;
- bacznie obserwować dziecko/ucznia pod kątem zapewnienia im pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- przedstawiać obecną sytuację (informacje dotyczące sytuacji politycznej, źródeł konfliktu);
- wskazać, że należy korzystać ze sprawdzonych źródeł informacji, bowiem nie wszystkie komunikaty pojawiające się w mediach są prawdziwe (*fake newsy* – jak identyfikować propagandę, bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni – na co zwracać uwagę);
- omówić/przypomnieć zasady bezpieczeństwa, sygnały alarmowe, elementy obrony cywilnej, pierwsza pomoc – jak reagować w najczęstszych sytuacjach;
- poinformować – jakiego wsparcia dzieciom/uczniom i ich rodzinom może udzielić przedszkole/szkoła;

- poinformować - do jakich osób, instytucji, urzędów w Polsce mogą się zwrócić o pomoc dzieci/uczniowie uchodźcy.

3. Do polskich szkół trafiają też uczniowie - uchodźcy z Ukrainy, którzy powinni zostać objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Do samorządów zostały przekazane dodatkowe środki finansowe na [organizację zajęć specjalistycznych w dodatkowym wymiarze godzin](#) i mogą zostać wydatkowane również na wsparcie tej grupy dzieci. Niezbędne jest też budowanie poczucia bezpieczeństwa oraz podejmowanie działań na rzecz aktywnego i pełnego włączenia tych uczniów w życie szkoły oraz środowiska lokalnego.

Aby rozmowy z dziećmi, młodzieżą i ukraińskimi uchodźcami dały im poczucie bezpieczeństwa należy:

- pomimo bariery językowej, wprowadzić skuteczny sposób i formę porozumiewania się z dziećmi/uczniami i ich rodzinami, aby poznać ich potrzeby i udzielić odpowiedniego wsparcia;
- ustalić czy uczeń lub jego rodzina potrzebują pomocy;
- zapewnić o gotowości społeczeństwa polskiego do udzielania wszelkiej możliwej pomocy;
- wskazać w najbliższym i dalszym otoczeniu osoby, urzędy, instytucje, które mogą świadczyć pomoc;
- w zależności od potrzeb objąć dziecko/ucznia i jego rodzinę pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- zapoznać z podstawowymi: zwrotami w języku polskim, różnicami w życiu codziennym w Polsce i w Ukrainie.

4. Dodatkowo ważne jest, aby z polskimi uczniami podczas rozmów:

- omówić skuteczne sposoby i formy porozumiewania się z dziećmi/uczniami uchodźcami z Ukrainy pomimo bariery językowej, aby poznać ich potrzeby i udzielić odpowiedniej pomocy;
- informować jak dziecko/uczeń może pomóc swoim rówieśnikom uchodźcom i jakie osoby mogą pomóc dziecku;
- zapoznać z podstawowymi zwrotami w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim;
- podkreślać tolerancję wobec osób innej narodowości oraz istotę elementów kultury ukraińskiej.
- wyszukiwać w klasach „liderów” opinii – dzieci/uczniów często znających podstawy języka obcego oraz wyrażających zainteresowania polityką międzynarodową, które mogą służyć za wzór do naśladowania dla polskich uczniów w małych społecznościach szkolnych.